

V Bruseli 3. marca 2025
(OR. en)

6693/25

**Medziinštitucionálny spis:
2025/0034(NLE)**

**RECH 76
COMPET 109**

NÁVRH

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	28. februára 2025
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2025) 62 final
Predmet:	Návrh ODPORÚČANIE RADY o politickom programe európskeho výskumného priestoru (2025 – 2027)

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 62 final.

Príloha: COM(2025) 62 final

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 28. 2. 2025
COM(2025) 62 final

2025/0034 (NLE)

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

o politickom programe európskeho výskumného priestoru (2025 – 2027)

(Text s významom pre EHP)

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

• Dôvody a ciele návrhu

Cieľom európskeho výskumného priestoru (EVP) je vytvoriť oblasť, v ktorej sa „voľne pohybujú vedci, vedecké poznatky a technológie“ (článok 179 ZFEÚ). EVP bol obnovený v roku 2020 vrátane prijatia Paktu pre výskum a inováciu v Európe¹, v ktorom sa uvádzajú tieto spoločné prioritné oblasti činnosti členských štátov:

1. prehĺbenie skutočne fungujúceho vnútorného trhu znalostí;
2. spoločné riešenie zelenej a digitálnej transformácie, ako aj ďalších výziev, ktoré majú vplyv na spoločnosť, a zvýšenie zapojenia spoločnosti do EVP;
3. zvýšenie prístupu k excelentnosti v oblasti výskumu a inovácie v celej Únii a posilnenie prepojení medzi inovačnými ekosystémami v celej Únii;
4. pokrok v zosúladených investíciách a reformách v oblasti výskumu a inovácie.

Vytvorením nových riadiacich štruktúr a prvého politického programu EVP na roky 2022 – 2024 s konkrétnymi opatreniami vniesla EÚ do EVP nový impulz a zosúladiť stratégie a politiky v oblasti výskumu a inovácií. Významný pokrok sa dosiahol vďaka spolupráci s členskými štátmi, najmä pri riešení fragmentácie ich systémov výskumu a inovácií. Iniciatívy sa zameriavajú na kariéru výskumníkov, výskumné infraštruktúry, otvorenú vedu, budovanie dôvery vo vedu zapojením občanov a mobilizáciu zdrojov na tematickú spoluprácu v oblasti výskumu a inovácií. Spoločným procesom stanovovania priorít, na ktorom sa podieľali členské štáty, zainteresované strany a Komisia, sa podporil pocit vlastnej zodpovednosti a zvýšilo odhodlanie k realizácii EVP, najmä prostredníctvom prvého politického programu EVP.

Podobne ako v prvom politickom programe EVP na roky 2022 – 2024 sa aj v druhom politickom programe EVP na roky 2025 – 2027 načrtávajú konkrétne činnosti EVP, ktoré slúžia ako strategický rámec na podporu spolupráce medzi krajinami EÚ, na zvýšenie efektívnosti systémov výskumu a inovácií a na spoločné riešenie spoločenských výziev. Na základe skúseností získaných pri vykonávaní prvého programu sa v druhom programe dosahuje rovnováha medzi prehĺbením opatrení v oblasti súčasných priorít prostredníctvom **štrukturálnych politík** a rozšírením vízie EVP prostredníctvom **nových opatrení v rámci EVP**. Štrukturálne politiky sú dlhodobé politiky EVP, ako napríklad otvorená veda, výskumné infraštruktúry a kariéra vo výskume, ktoré sa neobmedzujú na jednotlivé politické programy a sú zakotvené vo vnútroštátnej a európskej politike. Opatrenia v rámci EVP sú stručné, politicky orientované a zamerané na ciele, aby poskytovali podstatnú pridanú hodnotu pre EÚ, členské štáty a zainteresované strany. Ako nedostatky, pri ktorých sa považovala za potrebnú spoluprácu, boli identifikované opatrenia v oblasti umelej inteligencie vo vede, bezpečnosti výskumu, vedy pre politiku a spravodlivosti vo vede. Celkovo sa tak budúci politický program EVP na roky 2025 –

¹ ODPORÚČANIE RADY (EÚ) 2021/2122.

2027 jasnejšie zameriava na politiku a má jasnejšiu štruktúru, ktorá uľahčí jeho vykonávanie vnútroštátnymi správnymi orgánmi a zainteresovanými stranami.

Politický program EVP je nezáväzný nástroj na usmerňovanie politík na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ v súlade s cieľmi EVP stanovenými v článku 179 ZFEÚ. Koordinuje priority členských štátov pri práci na rozvoji EVP na základe spoločných opatrení. Preto podporuje dobrovoľnú spoluprácu a koordináciu medzi členskými štátmi a EÚ. Keďže je dobrovoľná, jej vykonávanie sa nedá právne vynútiť. Vykonávanie politického programu EVP sa riadi logikou variabilnej geometrie. Fórum EVP, ktoré združuje Európsku komisiu, členské štáty, pridružené krajiny programu Horizont Európa a zainteresované strany na úrovni EÚ, slúži ako riadiaci orgán pre spoločnú koordináciu vykonávania činností EVP.

Hoci nelegislatívne iniciatívy, ako napríklad politický program EVP na roky 2022 – 2024 obsahujúci dobrovoľné záväzky vo forme opatrení v rámci EVP, priniesli významný pokrok, stále nie sú dostatočné na riešenie štrukturálnych prekážok. V oznámení Komisie z 22. októbra 2024 o realizácii EVP² sa zdôraznili pretrvávajúce problémy, ako sú rozdiely vo výkonnosti v oblasti výskumu, vývoja a inovácií v jednotlivých členských štátoch, nedostatočná úroveň súkromných a verejných investícií do výskumu, vývoja a inovácií pod cieľovou úrovňou 3 % HDP, fragmentované regulačné rámce, obmedzená podpora transferu technológií a roztrieštenosť výskumných a technologických infraštruktúr. V závere oznámenia sa zdôrazňuje potreba posilnenia riadenia.

V záujme riešenia systémových výziev budú budúce legislatívne iniciatívy dopĺňať politický program EVP a mohli by sa nimi zaviesť legislatívne opatrenia, ktoré presahujú rámec dobrovoľných opatrení v rámci nezáväzného politického programu EVP. Takéto iniciatívy (napr. zákon o EVP) budú príležitosťou na riešenie problémov prostredníctvom harmonizácie, jednotného uplatňovania pravidiel a presadzovania politík EÚ s cieľom vytvoriť rovnaké podmienky vo všetkých členských štátoch. Mohli by sa uplatňovať na oblasti, ktoré si na základe hodnotenia vyžadujú záväzné pravidlá alebo štruktúry, aby sa dosiahli ciele EVP nad rámec dobrovoľných opatrení koordinácie a spolupráce. Tým by sa mala podstatne znížiť fragmentáciu politík a systémov v oblasti výskumu a inovácií v rámci EÚ.

2. PRÁVNÝ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

• Právny základ

Právnym základom tejto iniciatívy je článok 292 ZFEÚ. V súlade s článkom 292 ZFEÚ môže Rada prijímať odporúčania a uznáva sa na návrh Komisie vo všetkých prípadoch, v ktorých zmluvy ustanovujú, že musí prijímať akty na návrh Komisie. V súlade s článkom 179 ods. 1 ZFEÚ sa EÚ bude snažiť posilňovať svoju vedeckú a technickú základňu prostredníctvom vytvorenia EVP, v ktorom sa voľne pohybujú vedci, vedecké poznatky a technológie, a zvyšovať svoju konkurencieschopnosť vrátane konkurencieschopnosti svojho priemyslu za podporu každého výskumu, ktorý sa bude pokladať za potrebný. V súlade s článkom 181 ZFEÚ musia

² COM(2024) 490.

Európska únia a členské štáty koordinovať svoje činnosti v oblasti výskumu a technologického rozvoja s cieľom zabezpečiť vzájomný súlad vnútroštátnych politík a politiky Únie.

Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi môže vyvinúť akékoľvek užitočné podnety na podporu koordinácie, najmä iniciatívy zamerané na vytvorenie usmernení a ukazovateľov, organizovať výmeny najlepšej praxe a pripraviť prácu potrebnú na pravidelné monitorovanie a vyhodnocovanie. Európsky parlament musí o tom byť v plnom rozsahu informovaný. V súlade s článkom 182 ods. 5 majú Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom a po porade s Hospodárskym a sociálnym výborom možnosť prijať opatrenia potrebné na uskutočnenie EVP ako doplnok k činnostiam plánovaným v rámci viacročného rámcového programu.

Subsidiarita (v prípade inej ako výlučnej právomoci)

Cieľom EVP je vytvoriť oblasť, v ktorej sa „voľne pohybujú vedci, vedecké poznatky a technológie“ (článok 179 ods. 1 ZFEÚ). Keďže ide o iniciatívu s viacúrovňovým riadením, ktorá si vyžaduje celovládny prístup (čím sa zabezpečuje, aby politiky boli zosúladené na rôznych úrovniach riadenia a vo všetkých politických oblastiach), je v súlade so zásadou subsidiarity. Rešpektuje právomoci členských štátov v tejto oblasti a jej cieľom je zabezpečiť, aby politika v oblasti výskumu a inovácií bola koherentná na všetkých úrovniach verejnej správy (miestnej, regionálnej, celoštátnej a globálnej). Prináša iniciatívy, ktoré poskytujú väčšinu pridanej hodnoty EÚ na európskej úrovni a sú prepojené s reakciami v rámci vnútroštátnej a regionálnej politiky a vychádzajú z nich. Táto iniciatíva je v súlade so zásadou subsidiarity, keďže podľa článku 4 ods. 3 ZFEÚ návrh nepatrí do výlučnej právomoci Európskej únie.

• Proporcionalita

Navrhované opatrenia sú primerané z hľadiska sledovaného cieľa. Tento návrh prispieva k dosiahnutiu cieľov nového EVP. Dopĺňa vnútroštátne opatrenia na vytvorenie excelentného výskumného priestoru zameraného na výskumníkov a vplyv a založený na hodnotách. Návrh rešpektuje postupy členských štátov a uplatňuje sa v ňom diferencovaný prístup zohľadňujúci odlišnú hospodársku, finančnú a sociálnu situáciu členských štátov, rozmanitosť systémov výskumu a príslušných inštitúcií a organizácií. Uznáva sa v ňom, že odlišné vnútroštátne, regionálne alebo miestne podmienky by mohli viesť k rozdielnemu vykonávaniu navrhovaného odporúčania.

• Výber nástroja

V nadväznosti na skúsenosti získané z prvého politického programu EVP na roky 2022 – 2024 sa výberom odporúčania Rady zdôrazňuje záväzok Komisie posilniť kolaboratívne riadenie EVP tým, že sa výsledky spoločnej tvorby s členskými štátmi, pridruženými krajinami programu Horizont Európa a zainteresovanými stranami na úrovni EÚ premietnu do návrhu Komisie na odporúčanie Rady. Cieľom je vybudovať zodpovednosť a dobre informovaný záväzok členských štátov a zainteresovaných strán ako základ pre ďalšiu spoluprácu na dohodnutých opatreniach a štrukturálnych politikách pre spoločné opatrenia. Pokračuje tiež v pružnom prístupe k realizácii opatrení v rámci EVP a dobrovoľnom charaktere politického programu EVP.

3. VÝSLEDKY HODNOTENÍ *EX POST*, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

- **ZÍSKAVANIE A VYUŽÍVANIE EXPERTÍZY**

Európska komisia podložila svoj návrh politického programu EVP na roky 2025 – 2027 dôkazmi z prvého cyklu monitorovania EVP v roku 2023. Cyklus zahŕňal prvé preskúmanie vykonávania politického programu EVP na roky 2022 – 2024 po 18 mesiacoch na úrovni EÚ (správa na úrovni EÚ), správy o EVP v jednotlivých krajinách týkajúce sa všetkých členských štátov, ako aj 11 krajín pridružených k programu Horizont Európa, prvú hodnotiacu tabuľku EVP a prvý informačný prehľad o EVP. V správe na úrovni EÚ po 18 mesiacoch sa posudzoval pokrok v prioritných oblastiach spoločných opatrení v rámci EVP, ako sa uvádzajú v Pakte pre výskum a inováciu v Európe, a vykonávanie politického programu EVP. V správach o EVP v jednotlivých krajinách sa táto analýza poskytla na vnútroštátnej úrovni. V hodnotiacej tabuľke EVP sa hodnotila celková konsolidácia a kolektívny pokrok priorít EVP v roku 2023 pre EÚ ako celok a v informačnom prehľade sa posudzoval pokrok na vnútroštátnej úrovni. Všetky správy sú verejne dostupné na platforme pre politiku EVP³.

- **Posúdenie vplyvu**

Neexistuje žiadne posúdenie vplyvu. Keďže ide o návrh Komisie na odporúčanie Rady vrátane činností EVP do budúcnosti, vplyvy nie je možné jednoznačne určiť *ex ante*. Okrem toho bol politický program EVP na roky 2025 – 2027 pripravený v spolupráci s expertnou skupinou fóra EVP, ktorá združuje členské štáty, pridružené krajiny programu Horizont Európa a zainteresované strany. O prípravných prácach sa diskutovalo v Rade (najmä v ERAC, ako aj prostredníctvom prijatia záverov Rady o zvýšení konkurencieschopnosti EÚ, posilnení EVP a prekonaní jeho fragmentácie⁴), čo svedčí o tom, že členské štáty a zainteresované strany očakávajú prijatie tohto dokumentu.

- **Regulačná vhodnosť a zjednodušenie**

Neuplatňuje sa.

- **Základné práva**

Neuplatňuje sa.

4. VPLYV NA ROZPOČET

Neuplatňuje sa.

³ <https://european-research-area.ec.europa.eu/>.

⁴ 16179/24.

5. ĎALŠIE PRVKY

- **Plány vykonávania, spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ**

Vykonávanie politického programu EVP na roky 2025 – 2027 sa monitoruje prostredníctvom mechanizmu monitorovania EVP. Mechanizmus monitorovania EVP vychádza z požiadaviek stanovených v odporúčaní Rady o Pakte pre výskum a inováciu v Európe. Európska komisia 10. júna 2022 predložila Rade Rámec pre budúci mechanizmus monitorovania EVP, v ktorom sú podrobne špecifikované zložky mechanizmu.

Na posúdenie vykonávania opatrení dohodnutých v rámci politického programu EVP na vnútroštátnej aj európskej úrovni a na posúdenie výkonnosti EÚ a členských štátov pri dosahovaní cieľov EVP zahŕňa mechanizmus monitorovania EVP kvalitatívne aj kvantitatívne nástroje podávania správ.

- **Podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu**

Neuplatňuje sa.

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

o politickom programe európskeho výskumného priestoru (2025 – 2027)

(Text s významom pre EHP)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292 prvú a druhú vetu,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) EÚ dnes čelí mnohým a bezprecedentným výzvam. Svetový poriadok sa mení a základy nášho spoločenského blahobytu a bezpečnosti sa otriasajú v dôsledku turbulentného geopolitického kontextu, rastúcej hospodárskej súťaže, nebývalo rýchlej a transformatívnej technologickej revolúcie a klimatických zmien a ich dôsledkov. Potreba posilniť vedúce postavenie a strategickú autonómiu Európy v kľúčových technologických oblastiach sa stala naliehavou. V tejto súvislosti sú veda, technológie a inovácie kľúčové pre zníženie zraniteľnosti Európy a uvoľnenie jej plného potenciálu. Okrem toho zohrávajú výskum a inovácie rozhodujúcu úlohu pri posilňovaní udržateľnej konkurencieschopnosti Európskej únie.
- (2) Rozvoj európskeho výskumného priestoru (EVP) je základom nášho úsilia reagovať na tieto výzvy. Ambícia vytvoriť EVP ako jednotný trh pre výskum, technológie a inovácie sa zrodila v roku 2000 a bola zakotvená v Lisabonskej zmluve ako osobitný cieľ EÚ. Nedávna politická ambícia vytvoriť „Úniu pre výskum a inovácie“, ktorá by viedla k spoločnej európskej stratégii a politike v oblasti výskumu a inovácií, a ďalšie presadzovanie „piatej slobody“ poukazujú na neustálu potrebu ďalej rozvíjať priestor, v ktorom sa krajiny spájajú s cieľom koordinovať a zlepšovať svoje vnútroštátne politiky a ekosystémy v oblasti výskumu a inovácií a v ktorom sa môžu voľne pohybovať znalosti, výskumníci a technológie. Väčšia koordinácia v rámci celej EÚ prostredníctvom EVP môže pomôcť stimulovať investície a reformy, ako aj zohrávať zásadnú úlohu pri podpore udržateľnej konkurencieschopnosti v súlade s cieľmi kompasu konkurencieschopnosti⁵.
- (3) EVP dosiahol za posledných 25 rokov významné úspechy v kľúčových oblastiach politiky vrátane výskumných infraštruktúr, otvorenej vedy, medzinárodnej spolupráce,

⁵ COM(2025) 30 final.

rodovej rovnováhy vo výskume a inováciách, spoločného programovania, kariéry vo výskume a mobility výskumníkov. K týmto úspechom prispeli akcie Marie Curie-Sklodowskej, z ktorých sa financovalo viac ako 150 000 excelentných výskumníkov, najmä prostredníctvom excelentných doktorandských programov, postdoktorandských štipendií a výmeny pracovníkov v oblasti výskumu a inovácií, platforma EURAXESS podporila viac ako 2 milióny výskumníkov v ich kariérnom raste a mobilitate v celej Európe a európsky cloud pre otvorenú vedu (EOSC) poskytuje bezproblémový prístup ku kvalitným údajom a digitálnym službám a zároveň podporuje cezhraničnú a medziodborovú spoluprácu.

- (4) V roku 2021 sa členské štáty a Komisia dohodli na novej vízii a politickom rámci, ktoré sú uvedené v záveroch Rady o budúcom riadení EVP⁶ a Pakte pre výskum a inováciu⁷. Vo vízii sa stanovujú spoločné hodnoty a zásady, ktorými sa budú výskum a inovácie riadiť, a určujú sa priority pre spoločné opatrenia. Členské štáty v pakte zopakovali svoj záväzok spolupracovať na dosiahnutí cieľov EVP s cieľom podporiť integráciu a spoluprácu a znížiť fragmentáciu v Európe v oblasti vedeckého výskumu, technológií a inovácií. Členské štáty potvrdili svoj záväzok zlepšiť koordináciu a zosúladiť vnútroštátne politiky v oblasti výskumu a inovácií s cieľom vytvoriť integrovanejší a efektívnejší výskumný ekosystém v záveroch Rady z roku 2024 o zvýšení konkurencieschopnosti EÚ, posilnení EVP a prekonaní jeho fragmentácie⁸.
- (5) Prvý politický program EVP na roky 2022 – 2024 vytvoril pevný základ na dosiahnutie cieľov EVP. Prioritné oblasti Paktu pre výskum a inováciu sa v ňom premietli do súboru konkrétnych opatrení. Komisia, členské štáty, pridružené krajiny programu Horizont Európa a zainteresované strany na úrovni EÚ spoločne realizovali 17 opatrení. Fórum EVP a jeho podskupiny zohrávajú v rámci nového riadenia jedinečnú úlohu pri podpore realizácie EVP a jeho opatrení. Pôsobia ako most medzi orgánmi na úrovni EÚ, vnútroštátnymi a regionálnymi orgánmi a uľahčujú spoluprácu. Inkluzívny a participatívny prístup zaručuje, že všetky hlasy budú vypočuté. Podporuje to inovačné stratégie a spoločnú zodpovednosť za politiky na posilnenie európskeho ekosystému výskumu a inovácií. Výbor pre európsky výskumný priestor a inováciu (ERAC) ako strategický politický poradný orgán na vysokej úrovni poskytuje včasné poradenstvo Rade a Komisii.
- (6) Komisia vyzdvihla úspechy politického programu EVP na roky 2022 – 2024 a nové riadenie v oznámení z roku 2024 s názvom Realizácia európskeho výskumného priestoru⁹. Medzi hlavné úspechy pri riešení rôznych potrieb v oblasti výskumu a inovácií v celej Európe v rámci prvého politického programu EVP na roky 2022 – 2024 patrí: 1. vytvorenie Koalície pre pokrok v hodnotení výskumu (CoARA); 2. uverejnenie Kódexu správania s nulovou toleranciou v oblasti boja proti rodovo motivovanému násiliu v systéme výskumu a inovácií EÚ; 3. stimulovanie zelenej transformácie energetiky prostredníctvom realizácie strategického výskumného a inovačného programu pilotného

⁶ 14308/21.

⁷ ODPORÚČANIE RADY (EÚ) 2021/2122.

⁸ 16179/24.

⁹ COM(2024) 490.

projektu EVP v oblasti čistého vodíka; 4. vytvorenie siete riadiacich orgánov pre výskum a inovácie a súdržnosť (RIMA), ktorá spája aktérov politiky v oblasti výskumu a inovácií a riadiace orgány s cieľom posúdiť rozdiely v inováciách, zvýšiť excelentnosť a využiť existujúce nástroje na rozšírenie, a 5. vytvorenie nového rámca monitorovania a hodnotenia EVP.

- (7) Druhý politický program EVP na roky 2025 – 2027 vychádza z tohto prístupu a je zameraný na riešenie súčasných výziev. Na základe prioritných oblastí Paktu pre výskum a inováciu pre spoločné opatrenia a výsledkov vykonávania prvého politického programu EVP na roky 2022 – 2024 sa v ňom uvádza 11 štrukturálnych politík EVP a osem konkrétnych opatrení v rámci EVP. Sú výsledkom rozsiahleho procesu spoločnej tvorby v rámci fóra EVP a ERAC a majú sa začať realizovať v roku 2025. Prvý a druhý program politiky EVP sú prepojené. Program politiky EVP na roky 2025 – 2027 zabezpečuje kontinuitu prebiehajúcich politík v rámci prvého programu, riešia sa v ňom hlavné dlhodobé ciele EVP a je flexibilný, aby mohol reagovať na nové strategické potreby,

TÝMTO ODPORÚČA, ABY:

1. členské štáty prijali politický program EVP na roky 2025 – 2027 s 11 štrukturálnymi dlhodobými politikami EVP, ktoré sa neobmedzujú na jednotlivé politické programy, ale stále majú trojročný pracovný plán, a s ôsmimi opatreniami v rámci EVP, ktoré sa majú dokončiť v rámci trojročného politického programu. Všetky návrhy EVP sú podrobnejšie opísané v prílohe;
2. členské štáty dobrovoľne vykonávali tieto štrukturálne politiky a opatrenia v rámci EVP v súlade so štyrmi prioritnými oblasťami Paktu pre výskum a inováciu pre spoločné opatrenia. Tieto štrukturálne politiky a opatrenia sa zameriavajú na to, aby i) prinášali jasnú pridanú hodnotu na vnútroštátnej a európskej úrovni; ii) mali vplyv tým, že do troch rokov prinesú konkrétne výsledky a hmatateľné výstupy; iii) stavali na neustálej spolupráci medzi členskými štátmi, Komisiou a zainteresovanými stranami; iv) boli samostatné s jednou hlavnou činnosťou, čo znamená, že nemajú žiadne čiastkové činnosti, a v) vykonávali sa na základe zásady variabilnej geometrie, čo umožňuje flexibilitu v rozsahu, v akom sa môžu krajiny zapojiť.

1. **PRIORITNÁ OBLASŤ: PREHLBENIE SKUTOČNE FUNGUJÚCEHO VNÚTORNEHO TRHU ZNALOSTÍ**

Voľný pohyb výskumníkov, poznatkov a údajov je nevyhnutný na vybudovanie účinnejšieho a inkluzívnejšieho európskeho systému výskumu a inovácií. Pomáha minimalizovať duplicitu zdrojov a vytvoriť kritické množstvo potrebné na dosiahnutie účinnosti. Na posilnenie konkurencieschopnosti EÚ je nevyhnutné posilniť jej medzinárodné postavenie a vedúce postavenie vo vede prostredníctvom priekopníckeho základného a aplikovaného výskumu.

EÚ bude pokračovať v práci na tejto prioritě prostredníctvom týchto štrukturálnych politík:

otvorená veda – umožnenie otvorenej vedy prostredníctvom spoločného využívania a opakovaného použitia údajov, a to aj prostredníctvom európskeho cloudu pre otvorenú vedu (EOSC); **výskumné infraštruktúry** – posilnenie udržateľnosti, dostupnosti a odolnosti výskumných infraštruktúr v európskom výskumnom priestore; **rodová rovnosť, rovnaké príležitosti pre všetkých a inkluzívnosť** – posilnenie inkluzívnej a intersekcionalnej rodovej rovnosti v EVP; **kariéra a mobilita výskumníkov a systém hodnotenia výskumu a systém odmien** – zatriaktívnenie a zvýšenie udržateľnosti kariéry vo výskume, ako aj reforma hodnotenia výskumu; **zhodnocovanie vedomostí** – zvyšovanie kapacít a činností v oblasti zhodnocovania vedomostí; **globálna angažovanosť** – globálny prístup k výskumu a inováciám.

Na nasledujúce tri roky sa navrhujú tieto opatrenia v rámci EVP:

- spravodlivosť v otvorenej vede,
- rozvoj európskeho systému vedy pre politiku (S4P),
- uľahčenie a urýchlenie zodpovedného využívania umelej inteligencie vo vede v EÚ,
- posilnenie bezpečnosti výskumu.

2. **PRIORITNÁ OBLASŤ: SPOLOČNÉ RIEŠENIE ZELENEJ A DIGITÁLNEJ TRANSFORMÁCIE, AKO AJ ĎALŠÍCH VÝZIEV, KTORÉ MAJÚ VPLYV NA SPOLOČNOSŤ, A ZVÝŠENIE ÚČASTI SPOLOČNOSTI NA EVP**

Aby EVP mohol zvýšiť konkurencieschopnosť, zlepšiť kvalitu života ľudí v EÚ a riešiť spoločenské výzvy, ako sú zelená a digitálna transformácia, musí vytvoriť synergie so sektorovými politikami a priemyselnou politikou. Investície do výskumu a inovácií musia priniesť hmatateľné výsledky, ktoré trh využije a zavedie.

Základnými prístupmi k riešeniu tejto prioritnej oblasti sú tieto štrukturálne politiky:

iniciatívy **založené na výzvach** – vytvorenie strategického plánu pre energetické technológie ako kľúčovej tematickej zložky EVP; **synergie so vzdelávaním a Európskym programom v oblasti zručností** – zlepšenie prepojenia medzi výskumom a inováciami a vysokoškolským vzdelávaním v rámci EVP a plné využitie potenciálu európskych ekosystémov výskumu a inovácií; **aktívne zapojenie občanov a spoločnosti do výskumu a inovácií** – posilnenie dôvery vo vedu prostredníctvom občianskej účasti, zapojenia a vedeckej komunikácie.

Na nasledujúce tri roky sa navrhujú tieto opatrenia v rámci EVP:

- zrýchlenie investícií do výskumu a inovácií v záujme priemyselnej transformácie a udržateľnosti konkurencieschopnosti Európy,

- zrýchlenie metodík nového prístupu na zlepšenie biomedicínskeho výskumu a testovania liekov a zdravotníckych pomôcok,
- harmonizovaný a koordinovaný rámec pre európsky prístup k integrite a etike vo výskume a inováciách v súvislosti s novými výzvami.

3. **PRIORITNÁ OBLASŤ: ZLEPŠENIE PRÍSTUPU K EXCELENTNOSTI V OBLASTI VÝSKUMU A INOVÁCIE V CELEJ ÚNII A POSILNENIE PREPOJENÍ MEDZI INOVAČNÝMI EKOSYSTÉMAMI V CELEJ ÚNII**

Excelentný výskum je rozšírený po celej Európe, vo všetkých vekových kategóriách, disciplínach a sektoroch. Jeho plný potenciál sa ešte nevyužíva, pretože v EVP existujú výrazné rozdiely v príležitostiach pre výskumníkov a inovátorov. Štrukturálnou politikou na riešenie tejto prioritnej oblasti je vytvorenie **synergií medzi programami financovania EÚ, vnútroštátnymi a regionálnymi programami** – zlepšenie prístupu EÚ k excelentnosti.

Na nasledujúce tri roky sa navrhuje toto opatrenie v rámci EVP:

- posilnenie výskumu a inovácií: nová éra v riadení výskumu.

4. **PRIORITNÁ OBLASŤ: POKROK V ZOSÚLADENÝCH INVESTÍCIÁCH A REFORMÁCH V OBLASTI VÝSKUMU A INOVÁCIE**

Keďže EÚ sa zameriava na kľúčové oblasti budúcej konkurencieschopnosti, udržateľnosti a blahobytu, bolo by kontraproduktívne zdvojovať, nahrádzať alebo fragmentovať investície a iniciatívy v oblasti výskumu a inovácií. Cezhraničná spolupráca môže zvýšiť efektívnosť tým, že spojí zdroje na dosiahnutie kritického množstva a zvýši účinky presahovania znalostí na podporu inovácií. Zabezpečenie účinnosti a vplyvu týchto investícií si bude v niektorých prípadoch vyžadovať aj navrhnutie, realizáciu a monitorovanie štrukturálnych reforiem vo vnútroštátnych systémoch výskumu a vývoja. Cieľom týchto reforiem bude zvýšiť vedeckú excelentnosť, zvýšiť zhodnotenie výsledkov výskumu, posilniť prepojenie vedy a podnikov a lepšie zamerať politiky na podporu inovácií v podnikoch.

V rámci tohto cieľa sa nenavrhuje žiadne konkrétne opatrenie v rámci EVP, ale všeobecne sa uznáva, že zvýšenie investícií do výskumu a inovácií a prijatie štrukturálnych reforiem zostáva kľúčovou prioritou pre Európsku komisiu a členské štáty, ktoré musia úzko spolupracovať a využívať súbor existujúcich nástrojov. Presnejšie povedané, realizáciou opatrení v oblasti výskumu a inovácií v rámci Mechanizmu EÚ na podporu obnovy a odolnosti by sa mali posilniť vnútroštátne inovačné kapacity, najmä v krajinách, ktoré naďalej zaostávajú.

Prostredníctvom európskeho semestra koordinácie hospodárskej politiky Európska komisia vykonáva hĺbkovú analýzu vnútroštátnych systémov výskumu a inovácií a vydáva odporúčania pre jednotlivé krajiny, ako zvýšiť ich inovačný potenciál. Komisia potom monitoruje politické reakcie členských štátov s cieľom posúdiť pokrok pri

odstraňovaní zistených nedostatkov v oblasti výskumu a inovácií. Členské štáty a pridružené krajiny môžu na podporu svojho úsilia o zlepšenie svojich systémov výskumu a inovácií prostredníctvom reforiem získať odbornú podporu v rámci nástroja politickej podpory programu Horizont, ktorý sa ukázal ako veľmi prospešný pri zlepšovaní tvorby politik a identifikácii spôsobov reforiem, a dvojstranného posilneného dialógu s členskými štátmi o spoločne dohodnutých témach výskumu a inovácií.

3. Zavedený rámec spolupráce medzi Európskou komisiou, členskými štátmi, pridruženými krajinami a organizáciami zainteresovaných strán v podobe fóra EVP a ERAC by sa mal zachovať ako ústredný mechanizmus riadenia EVP. Vykonávanie budúceho politického programu EVP na roky 2025 – 2027 bude aj naďalej inkluzívnym a transparentným úsilím na všetkých úrovniach riadenia s cieľom podporiť spoločnú tvorbu tohto programu a zodpovednosť zaň. Fórum EVP zostáva konzultačným fórom pre nové výzvy, ktoré sú mimo činností stanovených v politickom programe EVP na roky 2025 – 2027 a ktoré si vyžadujú spoluprácu medzi krajinami a sú zahrnuté v Pakte pre výskum a inováciu, ako napríklad následné opatrenia týkajúce sa slobody vedeckého výskumu.
4. Koordinovaným vykonávaním by sa malo zabezpečiť aktívne a široké zapojenie zainteresovaných strán na úrovni EÚ v celom spektre, od výskumu až po inovácie a zavádzanie na trh. Mali by sa prehodnotiť kategórie zainteresovaných strán vo fóre EVP, aby sa dosiahlo väčšie zastúpenie rôznych záujmov.
5. Členské štáty a Európska komisia by mali podporovať plné zapojenie krajín pridružených k programu Horizont Európa a zastrešujúcich organizácií zainteresovaných strán na úrovni EÚ do vykonávania politického programu EVP na roky 2025 – 2027.
6. Investície do výskumu a inovácií v EÚ nenapĺňajú aspirácie a zostávajú pod úrovňou investícií mnohých svetových konkurentov EÚ. V súčasnosti EÚ vynakladá na výskum a vývoj približne 2,3 % svojho HDP, čo je oveľa menej ako cieľ 3 % na výskum a vývoj stanovený v roku 2002 v Barcelonskom vyhlásení. Na splnenie mnohostrannej výzvy dosiahnuť cieľ 3 % sú potrebné koordinované opatrenia na zvýšenie verejných a súkromných investícií do výskumu a vývoja. Ďalšie reformy sú potrebné aj na zlepšenie vnútroštátnych ekosystémov výskumu a inovácií a maximalizáciu vplyvu zvýšenia investícií do výskumu a inovácií. Popri prioritnej oblasti Paktu pre výskum a inováciu „Pokrok v zosúladených investíciách a reformách v oblasti výskumu a inovácie“ by členské štáty a Komisia mali pokračovať vo svojom úsilí v tomto smere.
7. Európska komisia a členské štáty by mali pokračovať vo vykonávaní mechanizmu monitorovania EVP, ktorý je načrtnutý v Pakte pre výskum a inováciu v Európe a podrobne opísaný v Rámci pre budúci mechanizmus monitorovania EVP, ktorý Komisia predložila Rade 10. júna 2022¹⁰. V rámci mechanizmu monitorovania EVP sa

¹⁰

POZNÁMKA RADY 9578/22.

bude posudzovať pokrok pri plnení priorít EVP, ako sa vymedzujú v Pakte pre výskum a inováciu. Mechanizmus monitorovania EVP by mal pozostávať z:

1. pravidelne aktualizovanej hodnotiacej tabuľky EVP na monitorovanie pokroku pri dosahovaní cieľov EVP na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni;
2. pravidelnej monitorovacej správy o EVP, ktorú Komisia predkladá Rade s cieľom preskúmať vykonávanie politického programu EVP;
3. pravidelných správ o krajinách v EVP s cieľom preskúmať pokrok krajín pri vykonávaní politického programu EVP.

Členské štáty si budú naďalej vymieňať informácie o EVP, najmä poskytovaním údajov a informácií prostredníctvom platformy pre politiku EVP. Členské štáty budú tiež podporovať vykonávanie opatrení a výsledkov EVP vo svojich krajinách, pričom využijú dostupnú podporu.

V Bruseli

*Za Radu
predseda/predsedička*